

HİKÂYE ETME BİLİMİ¹ :

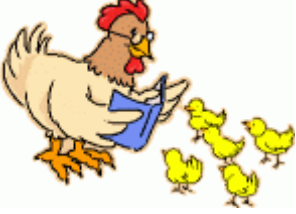

Temel Bilgiler

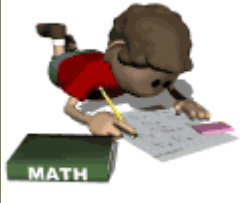
Hazırlayan : Prof. Dr. Rıza FİLİZOK

YAZAR =	Bir anlatıyı (récit), hikâyeyi yazan kişidir.	
	Yazar, yaşayan yahut yaşamış olan gerçek bir şahıstır! Yazarın hitap ettiği kişi (muhatabı) okuyucudur, OKURdur.	

¹ Bu yazı şu kaynaktan yararlanarak hazırlanmıştır:
<http://madameabrassart.ifrance.com/narratologie/cadresnarratologie>.

ANLATICI =	Hikâye eden yani anlatan "ses"tir.	
	Anlatıcı, hayâlî (fictif)bir şahıstır : O, kitabın sayfaları dışında mevcut bir varlık değildir.	

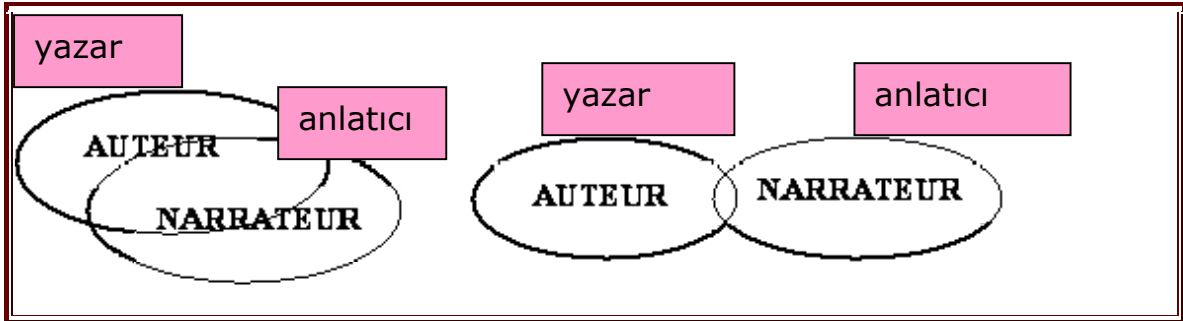
	Bir hikâyede anlatıcının (narrateur)karşısında olduğu düşünülen varlığa DİNLEYİCİ (NARRATAIRE)denir:
	DİNLEYİCİ , anlatının içinde , anlatıcının sözlerini dinleyendir . DİNLEYİCİ, hayâli bir şahıstır.

OKUYUCU yahut OKUR (LECTEUR)		Okuyucu, gerçek dünyaya ait bir varlıktır. Sonuç: Yazar / okur çifti farklı anlatıcı / dinleyici çifti farklı şeyleri ifade eder.
--	---	--

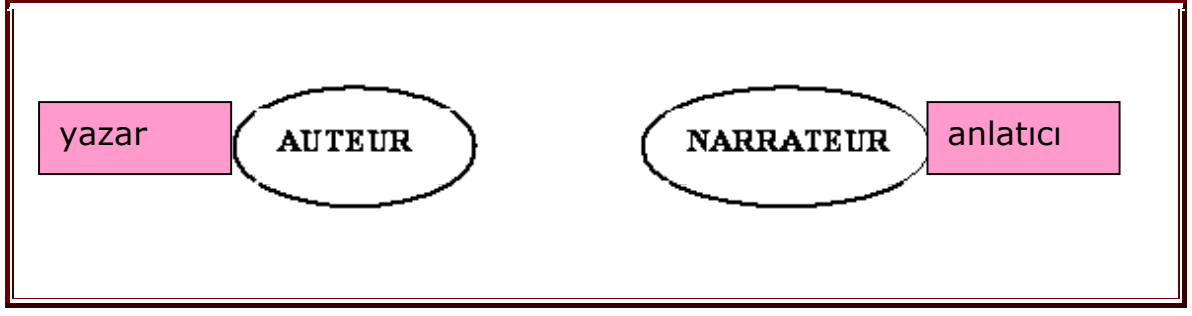
Anlatı =	Hikâye :	Anlatılan şey
	+	
	Hikâye etme :	Anlatma tarzı

YAZAR ve ANLATICI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Yazar ve anlatıcı birbirinden farklı iki varlık olsa da çok zaman aralarında kolayca fark edilebilir bir ilişki vardır. Yazarın fikirleri çok zaman anlatıcıya yansır. Bundan dolayı yazar ile anlatıcı arasında az çok ortak noktalar görülür:

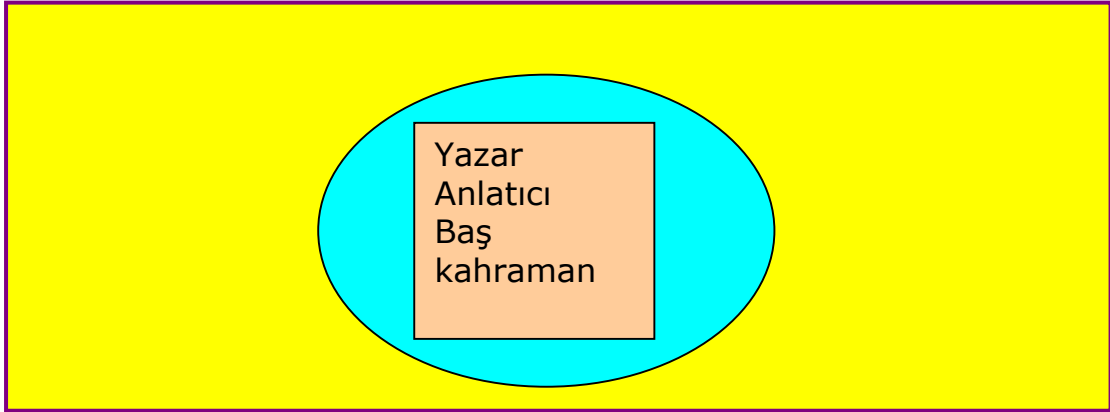

Fakat bazen yazar ile anlatıcının hiçbir ortak yönü bulunmayabilir:

Bazen yazar, aynı zamanda anlatıcıdır:

Yazar kendi hayatını anlatıyorsa: YAZAR = ANLATICI = BAŞ KAHRAMAN aynı kişidir. **OTOBİYOGRAFİK** eserler bu gruba girer.

Anlatıcı ve Hikâye

	YA DIŞINDADIR YA İÇİNDEDİR
Anlatıcı anlattığı hikâyenin	

A) Anlatıcı bazen hikâyenin dışındadır:

Eğer anlatıcı hikâyenin dışında ise:	Okuyucu, bu "SES" in kime ait olduğunu bilemez.
---	--

Bu durumda iki tip anlatıcı ile karşılaşırız :

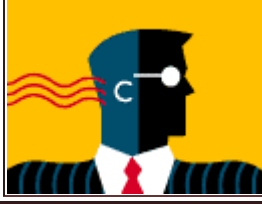
1) Her şeyi bilen anlatıcı:

O, her şeyi bilir, her şeyi görür, aynı anda her yerde bulunabilir. Hatta geleceği ve şahısların neler düşündüğünü de bilir.	1) HERŞEYİ BİLEN ANLATICI (omniscient)	Bilgisi sınırsızdır: SIFIR ODAKLANMA
		

2) Şahit anlatıcı:

2) ŞAHİT ANLATICI

O, her şeyi bilmez,
sadece gördüklerini ve
işittiklerini,
anlayabildiklerini bilir.

Bu şahidin kimliğini
bilmeyiz, o herhangi bir
gözleyen kişidir.

Bilgisi, görüşü sınırlıdır.

**Bu durumda
bir Dış
Odaklanma
vardır.**

B) Anlatıcı bazen hikâyenin içindedir:

Eğer anlatıcı
hikâyenin içinde
ise:

Bu anlatıcı çok zaman
hikâyenin bir şahsıdır.

**Bu durumda bir İç
Odaklanma vardır.**

Anlatıcı hikâyenin bir şahsıysa, hikâyenin asıl
kahramanı yahut ikinci dereceden bir kahramanı
olabilir:

I) Anlatıcı, hikâyenin baş kahramanıdır (narrateur – protagoniste)

FAKAT BAZEN İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ ŞAHISLAR İLE DE ANLATILIR	
<p>Bu kahraman kendi başından geçenleri, kendi hikâyesini anlatır,</p> <p>Anlatımda</p> <p>BEN</p> <p>KULLANILIR</p>	<p style="text-align: center;">3° şahıs :</p> <p>Anlatıcı kimliğini bir esrar perdesi altında gizlemek için üçüncü şahıs kullanılır.</p> <p>Alçak gönüllükten ve nesnel, objektif olma arzusundan üçüncü şahıs kullanılabilir..</p> <p style="text-align: center;">2° şahıs : tekil olabilir yahut nezaket çoğulu kullanılabilir.</p> <p>Okuyucuyu olguya ortak etmek, işin içine sokmak için kullanılır.</p>
	<p>Aynı şekilde, kendini beğenmişlikten, kibirden de üçüncü şahıs kullanılabilir .</p>

<p>2) Anlatıcı, ikinci dereceden bir kahraman olabilir.</p>
<p>Hikâye 1° şahıs ağızından anlatılır.</p>

Baş kahraman **3° şahıs ağızından anlatılır.**

ŞAHISLAR

HER ANLATIDA ŞAHISLAR ÖNEMLİ BİR ROL ÜSTLENİR:

Onlar, olaylara aktör olarak katılırlar, birer rol üstlenirler.

yahut başlarına bir şey gelir, olaylara maruz kalırlar.

Bunlar hikâyeyi oluşturan başlıca öğelerdir.

Hikâyeci ve romancılar, şahısların belirli niteliklerini anlatarak okuyucuları yarattıkları kahramanların gerçekliğine inandırırılar.

Bir hikâyede şahıslar tek tek var olan, diğer şahıs ve olaylardan kopmuş varlıklar değildir, onların görevlerini, niteliğini, yükledikleri rolleri içinde yer aldıkları ilişkiler sistemi belirler:

- 1) Bir hikâyede daima yapılacak bir iş yahut elde edilecek bir "NESNE" vardır.
- 2) Hikâyenin kahramanlarından birisi bu işin yapılmasını emreder (YÖNLENDİREN).
- 3) Bir kahraman bu işi yapar (ÖZNE).
- 4) Bir kahraman bu işin yapılmasına yardımcı olur (YARDIMCI),
- 5) Bir kahraman bu işi engellemeye çalışır (ENGELLEYİCİ).
- 6) Bir kahraman da yapılan işten yararlanır (YARARLANAN).

Bir hikâyedeki bütün kahramanlar bu rollerden birisini yüklenir.

Şahıslar, anlatıya olaylar zinciri içinde bir yapı kazandıran temel unsurlardır.

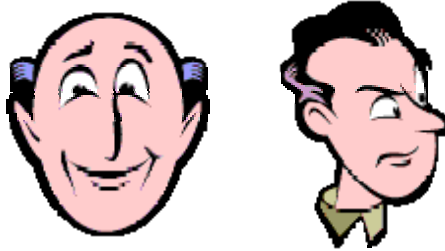
Bir roman kahramanı, bir şahıs değildir:

O, sadece metnin kelimeleri içinde vardır, yani kağıttan bir varlıktır.

Bununla birlikte okuyucular romanın şahıslarını gerçek birer kişiymiş gibi algırlar, onları yargırlar:

Okuyucu bir kahramanı takdir eder yahut onlardan nefret eder:

Hikâyede bir kahraman nasıl canlandırılır?

Hikâyeciler ve romancılar, kahramanlar yaratırlar ve bunların gerçek şahıslarmış gibi algılanmasını sağlarlar. Bunu yapabilmek için şu üç yoldan yararlanırlar: **İsimlendirme** (designation) , **nitelendirme** (qualification), **takdim** (presentation).

İSİMLENDİRME (DESIGNATION).

Şahıslar isimleriyle "var" olurlar. Karakterler isimler yardımıyla mevcut varlıklarmış gibi algılanırlar.

İsimler, kahramanın sosyal muhiti, toplumsal çevresi, tarihî ailelerle ilişkisi hakkında bilgiler verebilir.

İsimler, kelime oyunları, mecazlar ve çağrışımlar yardımıyla yan anlamlar taşıyabilir.

NİTELENDİRME (QUALIFICATION).

Romancılar, kahramanlarına fizikî, psikolojik, ahlâkî ve toplumsal bir kimlik kazandırır.

**Fizikî
Portre**

Başlıca nitelikleriyle fizikî görünüşü anlatılır:

Değişmeyen nitelikler:

Özel ayrıntılar:

	<p>Gözlerin rengi</p> <p>Saçlar:</p> 	 	
<p>Ruhi Portre</p>	<p>Romancı, kahramanların ruh hallerini, duygularını anlatır: Bunu, duyguların dışı yansımalarını anlatarak başarır:</p>		
<p>Sosyal çevresi</p>	<p>gözyaşı</p> 	<p>gülümseme</p> 	<p>manalı hareketler</p>
	<p>Kişi, bir sosyal gruba aittir:</p>		

giyimiyle

mesleğiyle

diliyle

dünya görüşü ve ideolojisiyle

TAKDİM KİPLERİ (MODES DE PRESENTATION)

Doğrudan yahut dolaylı karakter yaratma:

Şahısların tanıtılması farklı "ses"lerle, farklı kaynaklardan, farklı şekilde yapılabilir:

DOĞRUDAN KAREKTER YARATMA

1) Anlatıcı şahısları doğrudan doğruya tanıtabilir:

Her şeyi bilen bir anlatıcı, bir kahramanın derli toplu olarak tam bir portresini çizebilir. Çünkü o, kahramanın düşüncelerini, mazisini ve geleceğini bilir.

2) Bir şahıs, romanın bir diğer kahramanının bakış açısından anlatılabilir.

3) Anlatıcı, romanın bir kahramanıysa kendisini doğrudan doğruya anlatabilir.

4) Diyaloglar yoluyla da bir kahraman doğrudan doğruya kendisini anlatabilir.

DOLAYLI KARAKTER YARATMA

Romancılar, bazen karakterleri doğrudan anlatmazlar. Onu, okuyucu romandan topladığı izlenimlerle zihninde **inşa eder**. Romancı bir karakterin özelliklerini, hareketlerine, konuşmalarına, tasvirlerle, olaylara, bakış açısına vb. yayarak anlatır. Okuyucu bunlardan edindiği izlenimlerle zihninde kahramanın portresini tamamlar.

©<http://www.ege-edebiyat.org>